

smerem povečano sliko družbe iz XVIII. stoletja; nekoliko potez iz angleške sodobnosti in celotno podobo francoskih razmer. Iz posamičnih dogodkov se riše pred čitateljevim očesom pretresljiva stiska nižjih stanov, nezaslišana potratnost plemenitašev ter zatiranje sestradanih podložnikov. Potem sledé krvavi prizori iz revolucije, ki je bila porodnica novega socialnega reda, epoha rodovitna v velikih činih in herojičnih žrtvah, pa tudi obremenjena s katastrofami in uničevanjem, omadeževana s političnimi zločini. Nebistveno je vprašanje, je li evokacija te dobe zgodovinsko povsem zanesljiva; bralci jo žive in uživajo, ker se giblje in trpi pred njimi. Kako nestrpo pričakujete razpletka prekucuskih zarotnikov „žakerije“, ki ima svoje žarišče v predmestju Sv. Antona, tako mojstrsko naskiciranjem v vsej njegovi beraški nagoti in tigrski krvoločnosti, in zasledujete naklepe nespravljivo maščevalnih žensk — amazonk in hijen!

A. Debeljak.

**Narodne pripovedke v Soških planinah.** Zbral in napisal Andrej Gabršček. V Gorici 1910. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. 8°. 384 str. Cena broš. 3 K.

Zbirka obsega 41 pravljic (ne pripovedek) iz Vrsnega, Kobarida, Livka in Beneške Slovenije. Tem sledi še „Dodatek iz zbirke Jos. Kenda, nadučitelj (!) v pokoju“, osem pravljic iz Temljin in Kobarida. — Za folklorista je dobro, da navaja Gabršček pri mnogih pravljicah slovanske, rumunske, grške, nemške, francoske i. dr. inačice. Preapodiktčna se mi zdi trditev (str. 27), ki se nanaša na pravljico „Lucifer se izveliča“: „Ni znana nikaka inačica v nobenem drugem narodu“. Spominjam se dobro, da je priobčil videmski časopis „Pagine friulane“ prav podobno furlansko pravljico. — Treba bi bilo povedati občinstvu, da niso te pravljice prikladne mladini, ker so nekatere izmed njih à la Decamerone in tudi zato, ker je jezik jako slab. Zapisane so namreč pravljice v knjižni slovenščini, toda v kaki! G. nabiratelj sklanja: z malenkostmi, na vratih, mladi gospi (dat.), z odprtimi ustimi; šesti sklon rabi brez predloga. Za dvojino najdemo oblike: medve sve videle, poslušale sta (sestri), sestri sta bile radovedne, sestre sta jo pričakovale, obe sta bile zdrave itd. Dalje čitamo: „Požlahtniti hočem jeden najdražji mi drev“, „žolč je pokala“ (256), „Tri sto goldinarjev so majhna dota“, „Kraljičina je ozdravila“ (nam. -ela, str. 106), „poknjeni lonci“, „Li vidiš ne?“, ničesa, vsakomur, cesarja sin, svota, „ostudba“, cesarjevna (nam: cesarična), kupávati, potrebávati ... Z doslednostjo se greši v pravopisu: zmírjati, pomíriti s puško; gljuh, uprašati, upijem, upliv, utis, učeraj, utaknem, ušeč, nevošljivost, odahnniti se, nježen, mošna, rmeno, varjem, mahljej, dovolj, vshod, možki, uni, sínaha, slajščica, grizti, kálenca (nam. kálanica), polen itd. Seveda je ta ali oni slučaj tudi lahko tiskovna napaka, katerih je v knjigi preveliko število; kajti korektura je bila izredno zanikarna. Mnogo je primerov neslovenskega besedoslovja in germanizmov. Za skromno opremo knjige je cena previsoka.

Ivan Koštiál.

**Gabriele D'Annunzio, Le Mystère de St. Sébastien.** Paris 1911. — Slavní italijanski pisatelj, čigar ločena soproga je Francozinja; se je približal letos francoskemu narodu, podávši mu svoj novi umotvor v njegovem jeziku. D'Annunzio je spesnil misterij sv. Sebastjana v Versaillesu, kamor je ubežal pred upniki, in ga dal predstavljati v gledišču Châtelet s sijajnim pompom. Sujet je s čebelično marljivostjo kompilirán iz „Zlate legende“ in številnih drugih virov ter anakronistično presajen v srednji vek, dasi se je vršila tragedija za Dijoklecijana. Prva slika na lilijskem dvorcu: Sebastjan, poveljnik strelcev, potrjuje v Kristovi veri



dvojka Marka in Marcelina, ki pred velikansko tolpo poganov zvezana čakata mučeništva, ravno ko že omahujeta vsled pretresljivih prošenj matere in sester. Te same se spreobrnejo ob prepričevalni zgovornosti svetnika, ki stori več znamenj: prebode si brez posledic dlan, izstrelí puščico (simbol duše) k nebu, odkoder se več ne vrne, hodi bos po žerjavici; po palači romajo modre lilije in se spreletavajo angeli, podeli zdravje gluhonemi in hromi ženski. Čude s n a j a m a — najšibkejši prizor, ponarejek po Maeterlincku — kaže neuspeh sedmih čarovnic pri vročični deklici, ki jo Boštjan ozdravi; vsled česar se mu krivoverna sodrga klanja na kolnih, želeč pouka. Na zboru krivih bogov mladi heroj ne mara peti himne Solncu brez ozira na grožnje in laskanje kralja, ki prosi krasnega „krščanskega Apolona“ z vznemirjajočo ljubeznivostjo; zaman, ogorčen strga strune orfejski harpi, razbije malika, nakar ga krvniki privežejo na križ, dočim žene žalovalke iz Byblosa izvršujejo pogrebne ceremonije kakor pri Adonisovi smrti. Sledi ranjeni lovor: strelci obupano jokaje, proti svoji volji prebodejo s strelkami poveljnika, koprnečega po mučeniškem vencu. „Kdor bolj me ljubi, globlje me rani.“ Zadnja slika, raj, predočuje na delikaten način svetnikovo apoteozo.

D' Annunzio je izrabil v svojih spisih vse skrivne drhtljaje čuvstev do perverzности; z zadnjim svojim delom je prešel na mistično polje in povečuje verski heroizem. Okoli sv. Sebastjana, ki mu ne bo zožil pisateljevega nimba, je nakopičil v zvonkih verzih, v arhajizantnem jeziku, obilico podob in simbolov presenetljive različnosti, nekak lirizem poplavlja celo dejanje, ki mu daje izrazita Debussyjeva particija tajnosten nadih; učinek povečajo kostumi in čarobne dekoracije, delo ruskega slikarja Baksta. Temu se pridružuje fina interpretacija izraelske Rusinje Ide Rubinstein v vlogi svetnika, ki je bil tuptam kljub mističnemu značaju le preveč — ženski! . . . D' Annunzio, čegar celotna dela so prišla pred kratkim na indeks, kakor spisi globokovernega, letos umrlega novokatolika Foggazzara, je moral na svoji osebi občutiti duhovniško nestrpnost: pariški nadškof je prepovedal svojim ovčicam melodramo še pred uprizoritvijo, torej ne da bi jo poznal in vkljub izjavi dramaturga, da vsebuje njegov misterij edino slavitev krščanskega verskega čuvstva. Ako pa je nedopustno prikazovati religiozne predmete, je nadškof obsodil večino slovenskih „igrokazov“ po deželi, vse oberammergauske pasijonske igre poleg srednjeveških misterijev. Kljub temu je bilo seveda gledišče nabito polno, ne glede na visoke cene (lože à 500 fr. na večer). Da se njegovo ime raznese še bolj, je nudil D' Annunzio docela brezplačne ljudske predstave — saj je imel pri uprizoritvi roko angleški bogataš!

A. Debeljak.

H kritiki prof. K. Štreklja o Grafenauerjevi objavi „Iz Kastelčeve zapuščine“ mi je avtor o neki priliki pojasnil sledeče: Popravek prof. Štreklja (Lj. Zvon 1911, str. 107 v drugi opombi), da je naslov „Nezvesti“ (mesto „Nevesti“ — Iz Kast. zap. 31) pomoten, je le deloma resničen. V drugem natisu Kranjske Čbelice iz l. 1847. (II. buk., str. 90) je res pesem „Nevesti“, kar je Grafenauer prezrl, ker se je posluževal prve izdaje iz l. 1831 in je natisnil to pesem kot nenatisnjeno (Iz Kast. zap., 30—31). Prva izdaja pa te pesmi nima, pač pa čitamo na istem mestu (na str. 90) „Nezvesti“, kakor pravi Grafenauer (str. 31, v opombi). Dotični list v ljubljanski licejski knjižnici je torej del rokopisa druge izdaje drugega zvezka Kranjske Čbelice.

J. Š.

